

Muzeum Polskich Formacji Granicznych

<https://muzeumsg.strazgraniczna.pl/muz/formacje-ochrony-granic/biografie/1918-1939/kadra/k-k/eugeniusz-krzeminski/62022,Eugeniusz-Krzeminski.html>
2024-11-21, 14:36

kpt. **Eugeniusz Krzemiński** [\[1\]](#) - Urodził się 30 grudnia 1899 r. w Zdżarach (pow. rawski, obecnie grójecki), syn Józefa i Zofii z Raczyńskich. Absolwent gimnazjum w Tomaszowie Mazowieckim (1909-1914), następnie ukończył 6 klas siedmioklasowej Szkoły Technicznej w Warszawie (1914-1918). W 1918 r. był słuchaczem kursów dla Techników Komunikacji Lądowej i Wodnej przy Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie, których działalność została zawieszona od 6 listopada 1918 r. do 2 stycznia 1919 r.

Po przerwaniu nauki wstąpił do Wojska Polskiego jako ochotnik 12 listopada 1918 r. i został przydzielony w stopniu szeregowego do 1. Pułku Inżynieryjnego w Warszawie. W dniu 9 stycznia 1919 r., będąc w szeregach 3. kompanii tej formacji, wyjechał w jej składzie na Front Poleski do grupy gen. Antoniego Listowskiego. W późniejszym czasie otrzymał awans do stopnia starszego szeregowego (marzec 1919 r.) oraz kaprała (czerwiec 1919 r.) i pełnił obowiązki plutonowego w 3. kompanii. Z kolei 10 sierpnia 1919 r. został przeniesiony z nią na Front Wołyński. Zarówno wcześniej, jak i na tym obszarze działań wojennych, brał czynny udział w walkach i pracach fortyfikacyjnych. W dniu 17 listopada 1919 r. odkomenderowano go do Szkoły Podchorążych Saperów w Kościuszkowskim Obozie Szkolnym Saperów w Warszawie na Powązkach. Ukończył ją z wynikiem dostatecznym i 22 marca 1920 r. został mianowany podchorążym oraz przydzielony do kompanii zapasowej saperów nr 5 w Krakowie, gdzie został dowódcą nowo sformowanej kompanii marszowej

Kompanię tę 7 maja 1920 r. wysłano na front jako uzupełnienie 13. Batalionu Saperów. W tym batalionie pchor. Eugeniusz Krzemiński objął stanowisko zastępcy dowódcy Kolumny Saperskiej nr 13. Podczas boju pod Mazepińcami, toczonego 6 lipca 1920 r. przez część oddziałów 13. Batalionu Saperów z sowiecką kawalerią [\[2\]](#), Kolumna Saperska nr 13 zajmowała stanowiska na moście, broniąc dostępu do wioski obsadzonej przez własne wojska. Wówczas pchor. Eugeniusz Krzemiński wykazał się odwagą i opanowaniem, chroniąc tabor kolumny będący pod silnym ostrzałem wroga. Powstrzymał innych uciekających i zdemoralizowanych żołnierzy, organizując z nich oddział, który wysłał do pomocy saperom broniącym przyczółku mostowego. Następnie, wykonując rozkaz mjr. Czesława Pawłowicza, dowódcy 13. Batalionu Saperów, pod ogniem nieprzyjacielskim wyprowadził tabory z wioski na nowe miejsce postoju. Za te czyny odznaczono go w 1923 r. Krzyżem Walecznych. W dniu 1 sierpnia 1920 r. został mianowany podporucznikiem w

korpusie oficerów inżynierii i saperów^[3]. Wyznaczono go także 1 października 1920 r. na stanowisko adiutanta 13. Batalionu Saperów.

Od 1921 r., wraz ze swoim batalionem, przynależał do 2. Pułku Saperów Kaniowskich w Puławach. W marcu 1922 r. odkomenderowano go na kurs dokształcający przy Dowództwie Okręgu Korpusu II w Lublinie. W dniu 1 czerwca 1923 r. został awansowany do stopnia porucznika ze starszeństwem z 1 lipca 1921 r. i lokatą 6. w korpusie oficerów inżynierii i saperów. Po powrocie do puławskiego pułku 16 lipca 1923 r. przydzielono go na stanowisko młodszego oficera w 1. kompanii 3. Batalionu Saperów. Natomiast 6 listopada 1923 r. przesunięto go na adiutanta tego batalionu, a w dniu następnym otrzymał dodatkowo funkcję referenta oświatowego w 2. Pułku Saperów Kaniowskich. Został czasowo zwolniony 15 stycznia 1924 r. z pełnienia obowiązków adiutanta i przydzielony na wcześniejsze stanowisko w 1. kompanii 3. Batalionu Saperów. Jednak już 29 stycznia tego roku przesunięto go do pełnienia identycznej funkcji w 2. kompanii tego batalionu. Z kolei 19 lutego 1924 r. został wyznaczony na instruktora w szkole podoficerskiej pułku, którym był do 3 kwietnia tego roku, kiedy powrócił na poprzednie stanowisko^[4]. Z dniem 25 sierpnia 1924 r. przydzielono go na stanowisko młodszego oficera do 2. kompanii 13. Batalionu Saperów, po zdaniu funkcji referenta oświatowego pułku. W okresie 15 grudnia 1924 r. - 19 stycznia 1925 r. pełnił w zastępstwie stanowisko dowódcy 1. kompanii 13. Batalionu Saperów. Natomiast 11 maja 1925 r. został odkomenderowany na 7-miesięczny kurs doszkalający dla oficerów saperów w Oficerskiej Szkole Inżynierii w Warszawie (15 maja - 12 grudnia 1925 r.)^[5]. Ukończył go z wynikiem dobrym i lokatą 35/68. Powrócił do puławskiej jednostki 4 stycznia 1926 r. na dotychczasowe stanowisko, obejmując w zastępstwie od 13 do 25 stycznia dowództwo 2. kompanii 13. Batalionu Saperów. W dniu 30 marca 1926 r. otrzymał pochwałę od dowódcy Okręgu Korpusu I w Warszawie gen. Juliusza Tarnawy-Malczewskiego za wzorowe i skuteczne przeprowadzenie akcji zabezpieczającej most na Wiśle pod Dęblinem. Jeszcze w 1926 r. przerwał pełnienie swoich obowiązków ze względu na konieczność poddania się operacji w Szpitalu Okręgowym nr 1 w Warszawie (9 lipca - 8 września 1926 r.). W późniejszym czasie, 30 marca 1927 r., został wyznaczony na dowódcę plutonu łączności (mianowany 1 kwietnia, objął dowództwo 4 kwietnia 1927 r. i zdał je 6 lutego 1928 r.) i oficera żywnościowego pułku. Pełniąc nadal tę ostatnią funkcję, wyznaczono go 19 sierpnia 1929 r. na adiutanta 3. Batalionu Saperów, a następnie mianowano go 15 września 1929 r. dowódcą jego 3. kompanii. Z kolei 24 października 1929 r. został wyznaczony na oficera administracyjno-materiałowego w puławskiej jednostce i był nim do sierpnia 1931 r. Sprawował również funkcję prezesa zarządu spółdzielni 2. Batalionu Saperów Kaniowskich^[6], co najmniej w latach 1929-1930. Natomiast w okresie 1 września 1931 r. - 15 sierpnia 1933 r. był dowódcą 3. kompanii tego batalionu. W tym czasie, 15 marca 1933 r., został awansowany do stopnia kapitana ze starszeństwem z 1 stycznia 1933 r. i lokatą 7. w korpusie oficerów inżynierii i saperów. Odbył także kurs maskowania w Centrum Wyszkolenia Saperów w Modlinie (7 czerwca - 9 lipca 1933 r.). Natomiast 1 października 1933 r. został przesunięty na stanowisko oficera mobilizacyjnego 2. Batalionu Saperów Kaniowskich i zajmował je do 15 lipca 1934 r.

W dniu 22 czerwca 1934 r. został przeniesiony służbowo na stanowisko dowódcy kompanii saperów Korpusu Ochrony Pogranicza „Czortków”, gdzie przybył 16 lipca 1934 r. i w dniu następnym objął dowództwo kompanii. W trakcie służby m.in. nadzorował prace saperskie prowadzone na odcinku Podwołoczyska (26-28 lipca 1935 r.) czy też prowadził wywiad terenowy w rejonie Kopyczyniec (27 września i 30 października 1935 r.). Od 28 września 1935 r. był członkiem komisji kolaudacyjnej robót budowlanych w Koszarach Dolnych Batalionu Korpusu Ochrony Pogranicza „Czortków”. Natomiast w październiku tego roku został wybrany gospodarzem do Zarządu Garnizonowego Kasyna Oficerskiego. Z kolei od 21 kwietnia 1936 r. był członkiem zarządu Wojskowego Klubu Sportowego „Czortków”, a od maja 1937 r. należał do I kompletu Oficerskiego Sądu Honorowego dla oficerów młodszych Brygady Korpusu Ochrony Pogranicza „Podole” (ponownie wybrany w maju 1938 r.). W dniu 4 maja 1937 r. w Zbarażu uczestniczył w rajdzie konnym oficerów brygady. Niedługo później prowadził rozpoznanie terenu w rejonie: Jagielnicy, Tłustego-Miasta, Błczego Złotego, Miłowic, Ułaszkwców, Rosochacza, Uhrynia (25 maja - 9 czerwca 1937 r.), Janowa, Budzanowa i Skorodynec (24-26 lipca 1937 r.), Buczacza (26 sierpnia 1937 r.), Borszczowa (29 września - 2 października 1937 r.) i Tarnopola (12 października 1937 r.). W dniach 8-11 lipca 1937 r. nadzorował prowadzenie prac specjalnych z rozkazu inspektora Armii „Lwów” w rejonie Kopyczyniec, Chorostkowa, Skałata i Husiatyna. Natomiast od 8 do 14 grudnia 1937 r. brał udział w ćwiczeniach aplikacyjnych w Stolpcach. Z dniem 10 maja 1938 r. został powołany na II Kurs technik saperskich w Centrum Wyszkolenia Saperów w Modlinie przed kursem unifikacyjno-doskonalącym w okresie od 24 czerwca do 3 lipca 1938 r. Natomiast w kwietniu 1939 r. prowadził rozpoznanie terenu w rejonie Borszczowa i Skały, a w maju w sprawach prac specjalnych w rejonie Kopyczyniec, Borszczowa, Zaleszczyków, Iwani Pustych. Jeszcze w lipcu 1939 r. udał się do Stryja, gdzie zajmował się kwestiami Pułku Korpusu Ochrony Pogranicza „Karpaty”, a także prac użytkowych w rejonie Turylcza i Mielnicy [7].

W dniu 24 października 1923 r. poślubił Wandę Franciszkę z Obuchowskich, z którą miał córki Barbarę (ur. 30 lipca 1924 r.) [8] i Annę (ur. 20 sierpnia 1929 r.). Był odznaczony: Krzyżem Walecznych nr 58859 (18 maja 1923 r.), Srebrnym Krzyżem Zasługi (1928 r., wręczony 11 listopada), Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918-1921 (1928 r., wręczony 11 listopada), Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości (1928 r., wręczony 1 stycznia 1929 r.), Brązowym Medalem za Długoletnią Służbę (11 marca 1938 r.).

Po mobilizacji kompanii saperów Korpusu Ochrony Pogranicza „Czortków”, zarządzanej 25 sierpnia 1939 r., kpt. Eugeniusz Krzemiński pozostał na stanowisku jej dowódcy. Sama zaś kompania przebywała w Czortkowie z rozkazem zapewnienia obrony przeciwlotniczej rejonu Koszar Dolnych, garnizonowego kasyna oficerskiego i domu oficerskiego Funduszu Kwaterunku Wojskowego. Saperzy Korpusu Ochrony Pogranicza koordynowali kopanie rowów przeciwlotniczych oraz przebudowę piwnic poszczególnych budynków na schrony. Po południu 5 września 1939 r. kompania wyjechała z macierzystego garnizonu transportem kolejowym i dwa dni później dotarła do Lwowa. Tam saperzy zostali zaangażowani do budowy fortyfikacji, barykad i zapór przed czołgowych. W dniach 12-13

września 1939 r. dwa plutony kompanii przydzielono do oddziałów broniących zachodnie dzielnice miasta, a trzeci - do obrony Składnicy Uzbrojenia nr 6 w Hołosku pod Lwowem, jako patrole minerskie i odwody przeciwzołgowe. Natomiast kpt. Eugeniusz Krzemiński objął 15 września 1939 r. stanowisko zastępcy dowódcy saperów (mjr. Stefana Zagórskiego) w Dowództwie Grupy Obrony Lwowa. Do niewoli sowieckiej trafił najprawdopodobniej po przekazaniu Lwowa Sowiecom i podstępnym aresztowaniu przez nich polskich oficerów 22 września 1939 r.³²¹ Przebywał w obozie specjalnym w Starobielsku. Został zamordowany między kwietniem a majem 1940 r.

Opracował: **Z. Kielb**, Straceni, przywrócenie pamięci. Oficerowie Wojska Polskiego i funkcjonariusze Policji Państwowej związani z 2. Pułkiem Saperów Kaniowskich – ofiary Zbrodni Katyńskiej, Puławy-Jaworzno 2023, s. 117-121.

[1] Fot. do biogramu pochodzi ze zbioru Zbigniewa Kielba.

[2] Miejscowości tej nie udało się zlokalizować - być może nastąpiła pomyłka we wniosku odznaczeniowym. Faktycznie jednak na przełomie czerwca i lipca 1920 r. 13. Dywizja Piechoty, w składzie której działał 13. Batalion Saperów, toczyła walki z sowiecką 8. Dywizją Kawalerii nad Bohiem i Ikwą.

[3] CAW-WBH, sygn. AP 9630, Główna karta ewidencyjna. W dniu 3 maja 1922 r., na podstawie dekretu Naczelnika Państwa, został zweryfikowany w stopniu podporucznika ze starszeństwem z 1 sierpnia 1920 r. i lokatą 68. w korpusie oficerów inżynierii i saperów. Natomiast 12 lutego 1923 r. doszło do sprostowania starszeństwa na 1 kwietnia 1920 r.

[4] Ibid. Natomiast w Rocznym uzupełnieniu listy kwalifikacyjnej za rok 1924 podano, że 3 kwietnia 1924 r. powrócił na stanowisko adiutanta 3. Batalionu Saperów.

[5] Ibid., Wyciąg kwalifikacyjny wydany 28 grudnia 1925 r. przez Oficerską Szkołę Inżynierii w Warszawie. Natomiast w Głównej karcie ewidencyjnej podano błędnie, że ukończył on kurs 30 grudnia 1925 r.

[6] Spółdzielnia ta została powołana do istnienia 1 września 1925 r. Zob. szerzej R. Biełski, op. cit., s. 51.

[7] Pismo Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie, l.dz. KG-OI-ASG- -1.0134.7.2023, Szczecin 20.03.2023 r. Zob. szerzej Spis źródeł, s. 302.

[8] CAW-WBH, sygn. AP 9630, Główna karta ewidencyjna. Natomiast w Karcie likwidacyjnej podano błędą datę 29 sierpnia 1924 r.

